

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA MARSZAŁ przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 63391/00)

WYROK – 14 września 2004 r.

W sprawie Marszał przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
składająca się z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,
Pan M. PELLONPÄÄ,
Pan J. CASADEVALL,
Pan R. MARUSTE,
Pan S. PAVLOVSKI,
Pan L. GARLICKI,
Pan J. BORREGO BORREGO, *sędziowie*,
oraz Pan M. O'BOYLE, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 24 sierpnia 2004 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 63391/00) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatelkę polską, panią Jadwigę Marszał („skarżąca”), 7 lipca 1999 r.

2. Skarżąca była reprezentowana przez pana J. Zaleskiego, prawnika praktykującego w Katowicach, Polska. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocników, pana K. Drzewickiego, a następnie pana J. Wołosiewicz z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Może podlegać korekcie wydawniczej.

3. 13 lutego 2003 r. Trybunał podjął decyzję o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji zdecydował, że przedmiot skargi zostanie rozpatrzony równocześnie z kryterium dopuszczalności skargi.

FAKTY

4. Skarżąca urodziła się w 1954 r. i mieszka w Bytomiu, Polska.

A. Postępowanie o odszkodowanie i przywrócenie do pracy

5. Skarżąca pracowała jako szef działu sprzedaży w kopalni węgla „Rozbark” w Bytomiu. 24 sierpnia 1994 r. została zwolniona z pracy.

6. 2 września 1994 r. skarżąca wniosła pozew o odszkodowanie i przywrócenie do pracy do Wydziału Pracy Sądu Rejonowego w Bytomiu. Przed 26 stycznia 1995 r. sąd pierwszej instancji przeprowadził cztery rozprawy i przesłuchał jednego świadka.

7. 2 marca 1995 r. strony zawarły ugodę i Sąd Rejonowy umorzył postępowanie. 16 marca 1995 r. pełnomocnik skarżącej złożył w sądzie wniosek o podjęcie postępowania, ponieważ pozwane przedsiębiorstwo nie wypełniło warunków ugody. 27 czerwca 1995 r. Sąd Wojewódzki w Katowicach uchylił postanowienie z 2 marca i podjął postępowanie.

8. 21 września 1995 r. Sąd Rejonowy przeprowadził rozprawę. 23 października 1995 r. zawiesił postępowanie do czasu rozstrzygnięcia postępowania karnego toczącego się przeciwko skarżącej (przedstawione poniżej). Kolejne zażalenie skarżącej na to postanowienie zostało oddalone przez Wojewódzki Sąd Pracy w Katowicach 28 grudnia 1995 r.

9. 28 stycznia 1999 r. skarżąca złożyła do sądu wniosek o podjęcie postępowania. 25 marca 1999 r. sąd przeprowadził rozprawę. 29 października 1999 r. wniosek skarżącej został oddalony. 29 grudnia 1999 r., na skutek zażalenia skarżącej, Sąd Okręgowy w Katowicach podjął postępowanie.

10. Pomiędzy 9 marca i 5 grudnia 2000 r. sąd przeprowadził pięć rozpraw i przesłuchał pięciu świadków. 5 grudnia 2000 r. Sąd Rejonowy w Bytomiu wydał wyrok. Zasądził odszkodowanie na rzecz skarżącej i oddalił jej pozew o przywrócenie do pracy. Obie strony wniosły apelację.

11. 8 maja i 5 czerwca 2001 r. Sąd Okręgowy przeprowadził rozprawy. 15 października 2001 r. skarżąca wysłała list do prezesa Sądu Okręgowego w Katowicach z wnioskiem o wyznaczenie rozprawy.

12. 21 listopada 2001 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację strony pozwanej. 20 grudnia 2001 r. Sąd Okręgowy wydał wyrok i oddalił apelację skarżącej. Wyrok ten jest prawomocny.

B. Postępowanie karne

13. 30 grudnia 1995 r. prokurator rejonowy w Bytomiu wniósł do Sądu Rejonowego w Bytomiu akt oskarżenia przeciwko skarżącej i trzem innym pracownikom kopalni węgla „Rozbark”. Skarżąca została oskarżona o prowadzenie oszukańczych operacji finansowych. 14 marca 1996 r. Sąd Rejonowy w Bytomiu zwrócił akta sprawy do prokuratora rejonowego, nakazując mu uzupełnienie śledztwa. Prokurator rejonowy wniósł zażalenie. 3 kwietnia 1996 r. Sąd Wojewódzki w Katowicach przekazał prowadzenie sprawy Sądowi Rejonowemu.

14. Podczas postępowania Sąd Rejonowy przeprowadził piętnaście rozpraw i przesłuchał kilku świadków.

15. 23 września 1998 r. Sąd Rejonowy w Bytomiu wydał wyrok i uniewinnił skarżącą. Prokurator rejonowy wniósł apelację.

16. 8 lutego 1999 r. Sąd Okręgowy w Katowicach uchylił wyrok pierwszej instancji i przekazał sprawę do prokuratury w celu uzupełnienia śledztwa.

17. 10 lipca 1999 r. prokurator rejonowy zarządził sporządzenie opinii biegłego. Biegły przedłożył swoją opinię 22 października 1999 r. 2 sierpnia 1999 r. prokurator rejonowy w Bytomiu postanowił zawiesić śledztwo dopóki biegły z zakresu zarządzania nie sporządzi opinii.

18. 15 grudnia 1999 r. skarżąca wysłała list do prokuratora okręgowego, skarżąc się na powolny rozwój postępowania. 20 marca 2000 r. wysłała kolejny list do ministra sprawiedliwości, prosząc o przyspieszenie śledztwa. W liście z 14 marca 2000 r. prokurator rejonowy w Bytomiu poinformował skarżącą, że wystąpiły trudności w znalezieniu biegłego kompetentnego do sporządzenia opinii.

19. 30 kwietnia 2001 r. biegły z zakresu zarządzania przedłożył swoją opinię prokuratorowi. Śledztwo zostało podjęte 2 lipca 2001 r.

20. 28 grudnia 2001 r. prokurator rejonowy wniósł do Sądu Rejonowego w Bytomiu akt oskarżenia przeciwko skarżącej i trzem innym osobom.

21. 28 sierpnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Bytomiu umorzył postępowanie karne przeciwko skarżącej.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

22. Skarżąca zarzucała, że długość obu postępowań w jej sprawie była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” przewidzianym w artykule 6 § 1 Konwencji, który w omawianym zakresie brzmi następująco:

Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”

23. Rząd zakwestionował ten pogląd.

24. Trybunał przypomina, że rozsądna długość trwania postępowania musi być oceniona w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustalonych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności stopnia zawłości sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz wagi postępowania dla skarżącego (patrz, m.in. wyrok *Frydlender przeciw Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000 – VII, wyrok *Humen przeciw Polsce* [GC], nr 26614/95, z 15 października 1999 r., § 60).

A. Postępowanie cywilne

1. Okres podlegający rozpatrzeniu

25. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 1 września 1994 r. i zakończył 20 grudnia 2001 r. Trwał zatem 7 lat, 3 miesiące i 3 tygodnie.

2. Dopuszczalność

26. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Ponadto zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Dlatego musi zostać uznana za dopuszczalną.

3. Przedmiot skargi

27. Rząd stwierdził, że skarga była szczególnie skomplikowana, ponieważ postępowanie cywilne było powiązane z postępowaniem karnym. Przyznał, że skarżąca nie przyczyniła się do długości postępowania. Jeżeli chodzi o działanie odpowiednich organów, to Rząd argumentował, że wykazały się one należyłą starannością w toku postępowania. W konkluzji Rząd zwrócił się do Trybunału o stwierdzenie, iż nie nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

28. Skarżąca nie zgodziła się z uwagami Rządu i zarzuciła, że jej prawo do rozpatrzenia sprawy w „rozsądnym terminie” zostało naruszone.

29. Trybunał uważa, że pomimo iż sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana, nie można powiedzieć, że usprawiedliwia to całkowitą długość postępowania.

30. Jeżeli chodzi o postępowanie skarżącej, Trybunał zauważa, że Rząd przyznał, iż skarżąca w żaden sposób nie przyczyniła się do długości postępowania (zobacz pkt 27 powyżej).

31. Jeżeli chodzi o działanie organów krajowych Trybunał zauważa, że postępowanie było zawieszane przez istotny okres ponad czterech lat (zobacz pkt 8 i 9 powyżej). Ponadto uważa, że stanowisko pisemne Rządu nie wyjaśnia tej zwłoki.

32. Wreszcie Trybunał zauważa, że przedmiot postępowania w danej sprawie miał niewątpliwie kluczowe znaczenie dla skarżącej, ponieważ dotyczyło ono zatrudnienia i przywrócenia do pracy. Zatem wymagało od sądów krajowych szczególnej staranności i szybkości w postępowaniu w sprawie skarżącej.

33. Powyższe względy są wystarczające dla przyjęcia przez Trybunał konkluzji, iż sprawa skarżącej nie została rozpatrzona w rozsądnym terminie.

34. Zatem nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

B. Postępowanie karne

1. Okres podlegający rozpatrzeniu

35. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 30 grudnia 1995 r. i zakończył 28 sierpnia 2003 r. Trwał zatem prawie 7 lat i 8 miesięcy.

2. Dopuszczalność

36. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Ponadto zauważa, że nie jest niedopuszczalna z jakichkolwiek innych powodów. Dlatego musi zostać uznana za dopuszczalną.

3. Przedmiot skargi

37. Rząd podnosił, że sprawa była skomplikowana. Skomplikowanie sprawy wynikało z natury przestępstwa, którego popełnienie zarzucano skarżącej. W tym kontekście Rząd podkreślał, że podczas śledztwa prokurator przesłuchał 200 świadków. Również pierwszy akt oskarżenia zawierał listę 85 świadków do przesłuchania, a drugi listę 94 świadków. Ponadto, w postępowaniu występowało czterech współoskarżonych. Rząd argumentował, że jedynym środkiem zapobiegawczym, jaki został nałożony na skarżącą był nadzór policyjny. Zatem sprawa nie wymagała „szczególnej staranności”, jak to ma miejsce w przypadku osób tymczasowo aresztowanych przez znaczącą część lub czas trwania całego postępowania (zobacz *Kreps przeciw Polsce*, wyrok z 26 lipca 2001 r., § 52). Wreszcie Rząd uważał, że skarżąca nie przyczyniła się do długości postępowania.

38. Skarżąca nie zgodziła się z uwagami Rządu i zarzuciła, że nastąpiło naruszenie art. 6 § 1.

39. Trybunał przyjmuje zapewnienie Rządu, iż była ona skomplikowana. Pokazuje to jasno materiał dowodowy zgromadzony w trakcie postępowania.

Jednakże nie można powiedzieć, że usprawiedliwia to całkowitą długość postępowania.

40. Jeżeli chodzi o postępowanie skarżącej, Trybunał zauważa że Rząd przyznał, iż nie przyczyniła się ona do długości postępowania (zobacz pkt. 37 powyżej). Dlatego nie znajduje powodu, aby twierdzić inaczej.

41. W odniesieniu do postępowania organów krajowych, Trybunał zauważa, że zwłoka w postępowaniu wynika z powolnego uzyskiwania dowodów. Nastąpił znaczny okres bezczynności, tj. pomiędzy 2 sierpnia 1999 r. i 30 kwietnia 2001 r. (zobacz pkt 17 - 19 powyżej).

42. W konsekwencji, biorąc pod uwagę całkowitą długość postępowania, Trybunał uważa, że wymóg rozsądnego terminu przewidziany w art. 6 § 1 Konwencji nie został spełniony.

43. Zatem nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

44. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

45. Skarżąca domagała się kwoty 39 237,25 złotych polskich z tytułu szkody majątkowej. Kwota ta odpowiadała 50 % wynagrodzenia za okres 5 lat, które otrzymywałaby skarżąca, gdyby nie została zwolniona z pracy. Ponadto skarżąca domagała się kwoty 30 000 złotych polskich z tytułu szkody niemajątkowej, jaką poniosła wskutek przewlekłości postępowania.

46. Rząd twierdził, iż nie było bezpośredniego związku pomiędzy roszczeniem skarżącej dotyczącym odszkodowania za szkodę majątkową i domniemanym naruszeniem Konwencji. Ponadto Rząd uznał roszczenia skarżącej za wygórowane.

47. Jeśli chodzi o szkodę majątkową, Trybunał wnioskuje z posiadanego materiału dowodowego, iż skarżąca nie wykazała, że szkoda ta została spowodowana nadmierną długością zaskarżonego postępowania. W konsekwencji nie jest usprawiedliwione zasądzenie skarżącej na tej podstawie jakiegokolwiek kwoty (zobacz *mutatis mutandis*, *Kudła przeciw Polsce* [GC], nr 30210/96, § 164, ECHR 2000-XI).

48. Trybunał ponadto uważa, że skarżąca z pewnością poniosła szkodę niemajątkową, taką jak stres i frustracja z powodu przewlekłości postępowania,

która nie może być dostatecznie zrekompensowana poprzez samo stwierdzenie naruszenia. Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy i oceniając je na zasadzie słuszności, Trybunał zasądza na rzecz skarżącej kwotę 5 000 euro na tej podstawie.

B. Koszty i wydatki

49. Skarżąca żądała także kwoty 12 000 złotych polskich tytułem zwrotu kosztów i wydatków, jakie poniosła przed sądami krajowymi i przed Trybunałem. W szczególności wносиła o kwotę 1 250 złotych polskich za opłaty i koszty związane z przygotowaniem i przedstawieniem jej skargi przed instytucjami Konwencji.

50. Rządu zwrócił się do Trybunału o zasądzenie jedynie tych kosztów i wydatków, które zostały rzeczywiście i niezbędnie poniesione i były rozsądne co do kwoty. Rząd powołał się na wyrok w sprawie *Zimmerman i Steiner przeciw Szwajcarii* z 13 lipca 1983 r. (Seria A nr 66, str. 14, § 36).

51. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do otrzymania zwrotu kosztów i wydatków jedynie w takim zakresie w jakim zostało wykazane, że koszty te zostały faktycznie poniesione, że były konieczne, a także były rozsądne co do wysokości. W niniejszej sprawie, mając na względzie posiadane informacje i powyższe kryteria, Trybunał oddala roszczenie dotyczące kosztów poniesionych w postępowaniach krajowych i uważa za rozsądne zasądzić kwotę 300 euro z tytułu kosztów poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

52. Trybunał uważa za słuszne, by odsetki z tytułu wypłacenia zadośćuczynienia po terminie powinny być ustalone zgodnie z marginalną stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że skarga jest dopuszczalna;
2. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji;
3. *Uznaje*, że

- (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącej, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji 5000 euro (pięć tysięcy euro), z tytułu szkód niemajątkowych oraz 300 euro (trzysta euro) z tytułu kosztów i wydatków, które będą przeliczone na walutę krajową pozwanego państwa według kursu z dnia realizacji wyroku, plus jakikolwiek podatek jaki może być pobrany od powyższych kwot;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty zwykłe odsetki będą płatne od powyższych kwot według marginalnej stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe;
4. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono na piśmie 14 września 2004 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancelarz Sekcji

Nicolas BRATZA
Przewodniczący